

**UN VEAC DE LA PARTICIPAREA ROMÂNIEI
LA CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI BALCANIC
– 1913-2013 –**

**A CENTURY FROM ROMANIA'S
PARTICIPATION IN THE SECOND BALKAN WAR
– 1913-2013 –**

*General de brigadă (r)prof. univ. dr. Florian TUCĂ**
*Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU***

Rezumat: Anul acesta se împlinesc 100 de ani de la cel de-al Doilea Război Balcanic în care trupele române, al căror comandant suprem a fost regele Carol I, au oprit agresiunea Bulgariei împotriva foștilor ei aliați. În această lucrare se prezintă pe scurt acțiunile ofensive ale Armatei României în campania anului 1913 din Bulgaria și mesajul regelui Carol I adresat oștirii române de Anul Nou.

Cuvinte-cheie: Războiul Balcanic; acțiuni ofensive; mesajul de Anul Nou; campanie; foști aliați.

Abstract: The year we celebrate one hundred years since the Second Balkan War in which the Romanian troops, whose the Supreme Commander was king Carol I, stopped the Bulgarian attack against its allies.

In this paper there are briefly presented the offensive actions of the Romanian Army in 1913 campaign in Bulgaria and the message of King Carol I addressed to the Romanian Army for the New Year.

Keywords: Balkan War; offensive actions; message for the New Year.; campaign; former allies.

* Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România.

** Profesor univ. dr. ing., Academia Comercială, Satu Mare și Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru corespondent al AOȘR; vicepreședintele Asociației Absolvenților UNAp „Carol I”; e-mail: esiteanu@yahoo.com.

Noi, românii, suntem foarte bogați în evenimente aniversare. Faptul este pe deplin explicabil: pentru că istoria noastră multimilenară a fost mereu și mereu marcată sau jalonată de astfel de evenimente, fie că acestea au fost de ordin politic, social, cultural, militar etc. între astfel de evenimente s-au numărat, aproape în permanență, luptele, bătăliile sau războaiele duse de români pentru apărarea hotarelor, a ogoarelor, a bogățiilor materiale, a limbii, a obiceiurilor, a credinței etc. Referindu-se la ele, cu pana sa plină de culoare și de fior național-patriotic, Alexandru Vlahuță spune într-una dintre cuvântările sale: **„Vijelii cumplite au trecut peste noi. La toate am ținut piept, și nu ne-am dat și aici am stat. Ca trestia ne-am îndoit sub vânt, dar nu ne-am rupt. Și-am rămas stăpâni pe moșia noastră. Știe numai bunul Dumnezeu cu cât sânge ne-am plătit noi pământul acesta, scump tuturor românilor, scump pentru frumusețile și bogățiile lui, scump pentru faptele mărețe înălțătoare care s-au petrecut pe el.”**¹

Un principal eveniment aniversar al anului 2013 îl reprezintă împlinirea unui veac de la participarea României la cel de-al Doilea Război Balcanic, în care țara noastră s-a angajat animată de scopuri nobile și drepte: să facă față amenințărilor unor puteri străine; să asigure liniștea și siguranța statului, și nu, în cele din urmă, să realizeze la trupul Țării o bună parte din teritoriile care se aflau încă sub ocupație străină, și anume Cadrilaterul.

Este necesar să amintim că în anul 1912, în Primul Război Balcanic, Turcia a fost învinsă de armatele Bulgariei, Serbiei, Muntenegrului și Greciei, care nu s-au înțeles între ele la împărțirea teritoriilor eliberate. Ca urmare, pe data de 17 iunie 1913, Bulgaria i-a atacat pe foștii săi aliați.

Dacă în Primul Război Balcanic, desfășurat din toamna anului 1912 până în vara următorului an, România nu a participat, din cauze multiple, la care nu ne vom referi, deoarece nu face obiectul relatării noastre, în cel de-al Doilea Război Balcanic ea s-a angajat cu o mare parte din forțele sale militare, în scopurile exprimate cu o deplină claritate într-o „Notă” pe care Ministerul Român al Afacerilor Străine din acel timp a înaintat-o Legațiilor

¹ Alexandru Vlahuță, „Cuvântare rostită la Ședința Camerei de la 13-14 decembrie 1896”, București, 1897.

române din străinătate. În acel document istoric, ce fusese semnat chiar de către una dintre cele mai însemnate personalități statale din acea epocă – Primul Ministru Titu Maiorescu –, se spunea, printre altele: **„Făcând să înainteze armata pe pământul bulgar, România nu urmărește nici o politică de cucerire și nici zdrobirea armatei bulgare. Acțiunea militară a României este datorată în primul loc (rând – n.n.) obligației de a procura acum teritoriului său de peste Dunăre o graniță asigurată. Conflictul actual între statele balcanice, și mai ales originea acestui conflict, născut din intransigența generalului bulgar și agresiune la care s-a dat contra aliaților din ajun, au întărit pe guvernul român în convingerea că o graniță strategică se impunea spre partea Bulgariei, pentru a face cu puțință pe viitor relații pașnice între cele două state. Această graniță este linia Turtucaia-Dobrici-Balcic, cu un oarecare număr de kilometri la apus și la miazăzi, după configurația terenului. În afară de aceasta, interesele esențiale ale României în Peninsula Balcanică ne împiedicau a rămâne simpli spectatori în fața tendințelor de hegemonie pe care Bulgaria o manifesta în paguba celorlalte state, a doua zi chiar după lupta comună de dezrobire.**

Element constant de ordine și pace în Orientul Europei, România are datoria de a participa la reglementarea definitivă a unei chestiuni care, la porțile sale chiar, prea mult timp a amenințat și pe urmă a tulburat pacea generală. Lucrând, în aceste condiții, pentru a ajunge la un aranjament definitiv cu beligeranții, România nu crede numai a contribui la asigurarea intereselor legitime ale părților direct în cauză, ci și a ajuta eforturile pacifiste ale Marilor Puteri.”²

Ca datare în timp, cel de-al Doilea Război Balcanic s-a desfășurat în vara anului 1913, în lunile iunie și iulie. În perioada respectivă, în fruntea statului român s-a aflat regele Carol I, cea a guvernului – așa cum am mai arătat, Titu Maiorescu – iar la conducerea armatei, în calitate de Ministru de război, generalul de divizie Constantin Hârjeu și de Șef al Marelui Stat

² Titu Maiorescu, „România, Războaiele balcanice și Cadrilaterul”, ediția din anul 1995, București, p. 221.

Major, generalul Alexandru Averescu, toți oameni luminați și capabili, foarte bine pregătiți în conducerea acțiunilor statale și militare.

Acești iluștri bărbați de stat și de arme demni de fapte mari au fost, de drept și de fapt, conducători străluciți ai trupelor române participante la acea campanie. Prin implicarea și sub conducerea lor directă, s-au luat cele mai indicate și judicioase măsuri menite să asigure, în cele din urmă, o strălucită victorie a trupelor noastre. Care au fost aceste măsuri? Mai întâi de toate, pe **data de 20 iunie 1913**, a fost decretată mobilizarea armatei, acțiune începută din ziua de 23 iunie 1913.

Ca și în anul 1877, la chemarea Patriei, au răspuns cu entuziasm zeci și zeci de mii fii ai poporului român capabili de efort militar, pentru că toți înțeleseseră scopurile și mobilurile acestor chemări. Ca urmare, într-un timp foarte scurt, efectivele armatei noastre s-au ridicat la peste 300.000 de luptători.

În **data de 27 iunie**, România a declarat, în mod efectiv, război Bulgariei. În virtutea acestui fapt, într-o „Notă” diplomatică pe care guvernul României a adresat-o celui bulgar, s-a precizat în mod expres faptul că **„Guvernul român a dat deja ordin armatei de a intra în Bulgaria”**. În acea „Notă” se preciza și de data aceasta scopul acestei acțiuni militare, în următoarele formulări:

„Noi am intrat pe teritoriul Bulgariei cu două scopuri:

a) a ne asigura o frontieră dobrogeană „Strategică”, adică Turtucaia – cu câțiva kilometri la vest de Dobrici-Balcic, deoarece convenții internaționale se vede că n-au însemnătate pentru bulgari, care au atacat pe proprii lor aliați;

b) de a participa, ca parte integrată, la tratatul care va regla împărțirea teritoriilor câștigate de aliați de la turci, fie că această aranjare se va face numai între cele patru state balcanice (Serbia, Muntenegru, Grecia și Bulgaria – n.n.), care atunci vor trebui să aranjeze cu noi, fie se va face de Rusia, la Petersburg (unde noi n-avem ce căuta) și apoi aici, în București, înțelegere cu noi.”³

³ Titu Maiorescu, *op. cit.*, p. 134.

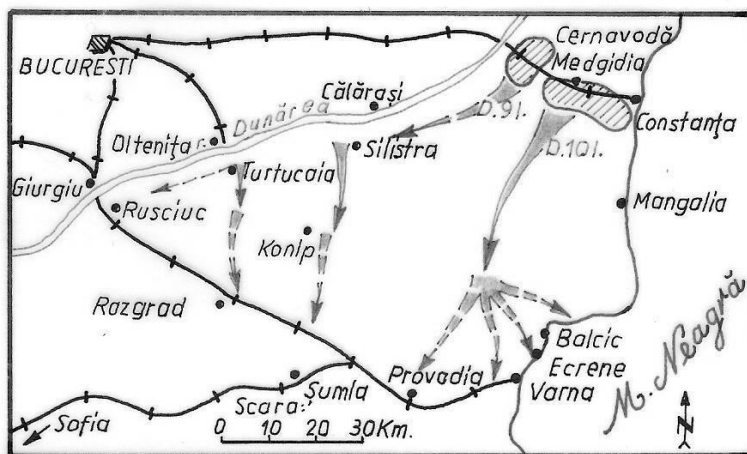

În ziua de 29 iunie, în urma ordinelor primite, grosul armatei române se afla deja în plină acțiune pe frontul de dincolo de Dunăre, înaintând, în mod viguros, în direcția generală Sofia.

În legătură cu această acțiune militară, se impune a se sublinia că n-a fost o înaintare „în pas de marș”, cum se relatează, în mod eronat, în unele studii militare de specialitate, ci una viguroasă, „de importanță strategică”, cu treceri peste unele obstacole întâlnite în cale și peste cursuri de apă, cu forțarea unor puncte obligate de trecere, iar pe alocuri chiar și cu ciocniri directe între trupele noastre și cele bulgare. Fiind adesea nevoite să facă față și să depășească greutățile specifice unui autentic câmp de luptă, militarii noștri și-au continuat cu vigoare înaintarea în direcția Sofia.

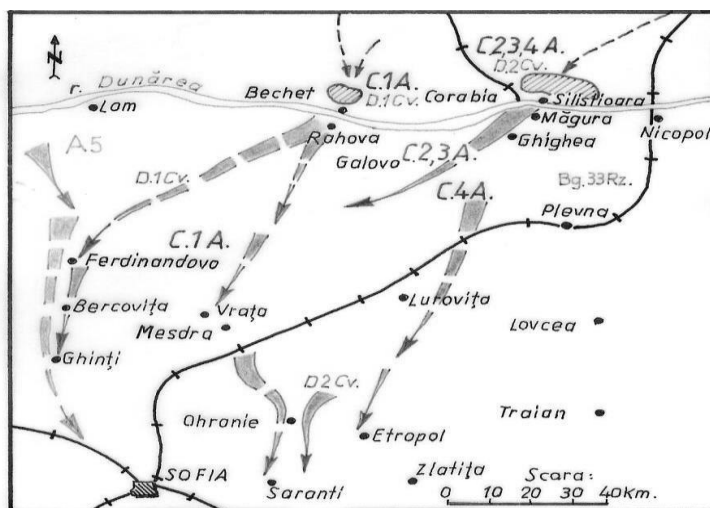

**DIRECȚIILE DE OFENSIVĂ ALE TRUPELOR ROMÂNE
ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI BALCANIC
ACȚIUNILE GRUPĂRII DE EST (SECUNDARĂ)**

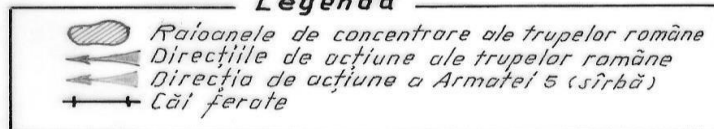

b)

ACȚIUNILE GRUPĂRII DE VEST (PRINCIPALĂ)

Legenda

Cu privire la această acțiune, pe data de 3 iulie 1913, în însemnările sale politice zilnice, Titu Maiorescu avea să noteze următoarele: „**Trupele noastre înaintază viguros spre Sofia**”. A doua zi (14 iulie), mai târziu, într-o telegramă pe care Primul Ministru o adresa Regelui Carol I, cel care era comandantul de căpetenie al armatei române, îl informa pe suveran că acea înaintare nu se desfășura „**într-un ritm lent**”, așa cum socoteau unii oameni politici ai vremii, „**ci cu vigoare**”, asigurându-l, totodată, pe rege că „**înaintarea armatei române nu poate fi oprită decât prin armistițiul general, deci simultan cu preliminariile de pace încheiate între cei cinci beligeranți**”⁴ (Serbia, Muntenegru, Grecia, Bulgaria și România – n.n.).

Referindu-ne la această „**înaintare viguroasă**”, nu putem trece cu vederea peste faptul că, pe alocuri, trupele noastre s-au angajat și în ciocniri directe cu forțele adverse, nu cu atacuri sau asalturi crâncene sau cu lupte directe corp la corp, ca cele din timpul războiului de la 1877-1878.

În cadrul acelor ciocniri directe se vor înregistra, din păcate, și evidente pierderi umane de partea ambelor tabere.

În cele mai multe dintre lucrările românești dedicate prezentării și analizării celui de-al Doilea Război Balcanic, se trece prea ușor cu vederea peste aceste acțiuni militare, unde fără să se arate faptul că pe câmpul de luptă s-au înregistrat și pierderi umane atât în tabăra alor noștri, dar și în cea a adversarilor.

În această privință, în urma documentării noastre, am putut depista unele informații interesante, care până în prezent n-au mai fost semnalate în cărțile sau în studiile de specialitate publicate până acum.

De exemplu, în însemnările sale politice zilnice din data de 7 iulie 1913, Titu Maiorescu face următoarea consemnare: „**Vine la 8 dimineața, la mine, generalul Hârjeu, cu informație de la Averescu, că joi seara (4 iulie – n.n.), la întâlnirea avangardelor noastre cu arriére-garde bulgare, am pierdut noi la Vrața 3 oameni și spre Ferdinandovo un om**”⁵.

Astfel de pierderi umane în tabăra alor noștri se vor înregistra și după aceea. În această privință, în lucrarea intitulată „**Istoria campaniei militare**

⁴ Titu Maiorescu, *op. cit.*, p. 139.

⁵ Titu Maiorescu, *op. cit.*, p. 141.

din anul 1913”, semnată de Corvin M. Petrescu, se relatează, la un moment dat, despre un amplu duel de foc dintre militarii unui detașament de cicliști români din Divizia 1 cavalerie ai unui escadron din Regimentul 9 roșiori, pe de o parte, și luptătorii bulgari, pe de altă parte, pe timpul căruia s-au înregistrat pierderi de oameni în ambele tabere.

Dueluri de foc au avut loc în satul Linta, de pe malul râului Ogost, cât și pe o porțiune de teren din apropiere, care se afla pe un terasament al căii ferate Vidin-Vrața.

Cu privire la ele, în lucrarea mai sus citată se consemnează: **„Detașamentul cicliștilor a procedat la ocuparea înălțimilor de la sud-vestul satului Linta, iar escadronul a procedat la ocuparea înălțimilor de la est, pe malul drept al Ogostului. Spre a ști ce se găsea dincolo de defileu, s-au organizat două recunoașteri: una comandată de sublocotenentul Roșca, compusă din 5 cicliști, spre calea ferată Vidin-Vrața, și a doua sub comanda brigadierului Mihăilescu, de la cicliști, spre pădurea aflată pe flancul drept. Două companii bulgare ocupau înălțimea Bel Marcovo și aceste companii au primit cu focuri întâia recunoaștere, omorând pe soldatul ciclist Ion Marius Teodorescu”**⁶.

Pe timpul desfășurării celorlalte recunoașteri, care au fost întâmpinate și ele cu alte dueluri de focuri, s-au înregistrat alte pierderi umane în rândurile alor noștri, dar care, din păcate, n-au mai fost consemnate cu nume concrete în lucrarea mai sus citată și nici în alte cărți dedicate aceluia război, așa n-aveau să fie semnalate, la modul concret, ca număr și ca nume, nici pierderile umane înregistrate de noi din cauza bolilor și epidemiilor inerente tuturor campaniilor militare din trecutul mai îndepărtat.

Rămâne, evident, socotim noi, ca în legătură cu militarii români morți, răniți și dispăruți în timpul celui de-al Doilea Război Balcanic, să se întreprindă încă cercetările de rigoare.

Pentru că este imperios necesar să identificăm pe toți eroii români din toate timpurile, să-i evocăm și să-i preamărim după cuviință!

⁶ Corvin M. Petrescu, „Istoricul companiei militare din anul 1913”, București, 1914.

Imagini foto din cel de-al Doilea Război Balcanic:

- 1) militari din Regimentul 9 roșiori gata de luptă; 2) regele Carol I, Ferdinand și generalul Averescu pe un monitor;
- 3) regele Carol I și generalul Alexandru Averescu într-o trăsură în timpul campaniei;
- 4) prizonieri bulgari (în stânga) și ostași români (în dreapta) în timpul celui de-al Doilea Război Balcanic.

Sursa: <http://www.mapn.ro/smg/SIA/Calendarul%20tradițiilor%20militare%202013.pdf>

Participarea României la cel de-al Doilea Război Balcanic s-a încheiat, până la urmă, pentru noi, românii, cu o mare victorie. În urma Conferinței de pace, care s-a desfășurat la București, în zilele de 16-28 august 1913, **Cadrilaterul**, străvechi pământ românesc, a revenit la trupul țării.

În concluzie, grație unor excelente preparațiuni ale participării României la cel de-al Doilea Război Balcanic, a unei rapide mobilizări a oștirii, a unei bune organizări a campaniei, a asigurării trupelor cu cele de trebuință (armament, echipament, hrană, asistență medicală etc.), a existenței unui comandament judicios alcătuit, care a organizat și a condus aproape ireproșabil **„marșul zis strategic”** al trupelor române, și nu, în cele din urmă, a modului exemplar în care s-au comportat militarii noștri, armata română a încheiat campania din 1913, din Bulgaria, în mod strălucit! La sfârșitul anului 1913, evocând și laudând, după cuviință, participarea glorioasă și victorioasă a armatei române la cel de-al Doilea Război Balcanic și aducând calde mulțumiri militarilor români învingători, Regele Carol I, comandantul suprem al oștirii, s-a adresat foștilor combatanți care se întorseseră victorioși la vetre, cu un **„Ordin de zi pe armată”**. El reprezenta, de fapt, și **„Mesajul de anul Nou”** (1914) adresat oștirii de către suveran. Pentru că, din păcate, textul acestui document istoric, care este foarte interesant și n-a prea fost citat în lucrările de specialitate, ba și mai mult chiar dat uitării, noi îl vom reproduce aici *in extenso*, ca încheiere a expunerii noastre:

„Ostași,

Puteteți privi cu mândrie anul care s-a dus. El va rămâne neșters în amintirea noastră prin însemnătatea faptelor săvârșite. V-ați împlinit datoria mai presus de orice laudă. Simt, dar, o vie mulțumire a vă împărtăși adâncă mea recunoștință pentru graba cu care ați răspuns la chemarea Țării.

Ați arătat că, în orice clipă, Patria se poate rezema pe voi.

Dacă n-au fost lupte sângeroase, totuși ați dovedit adevărate însușiri războinice, răbdând cu bărbăție toate obstacolele și neajunsurile.

Ați înfruntat boala nemiloasă ca niște voinici. Întipărite pe veci vor rămâne în inimile noastre numele acelor care nu s-au mai întors la căminurile lor.

Fiți pururi însuflețiți de înaltele simțăminte care v-au călăuzit în acele vremuri mari și care vor rămâne fala armatei.

Medalia „Avântul Țării”*, care vă împodobește pieptul, va aminti vouă și viitorimii acțiunea măreață, care prin grabnica și hotărâta ei îndeplinire, a ridicat și mai sus renumele nostru.

Vă mulțumesc călduros pentru ascultarea și disciplina ce le-ați arătat în aceste zile înălțătoare, fără să dați o clipă înapoi în fața jertfelor și greutăților de tot felul pe care împrejurările le impuneau.

CAROL I”⁷.

După cum am subliniat în cuprinsul acestui material dedicat celui de-al Doilea Război Balcanic, pierderile în oameni sau jertfele de sânge date de luptătorii români n-au fost prea numeroase în comparație cu cele înregistrate în atâtea și atâtea alte campanii militare. Din această cauză, pe teritoriul țării noastre nu s-au înălțat, după știința noastră decât un monument în amintirea sau întru slava celor căzuți eroic la datorie în timpul aceluia război. Acesta se află în cimitirul eroilor din orașul Zimnicea, județul Teleorman. El are formă de cruce-monumentală și este așezat în marginea unei cripte din beton. Acolo, în criptă, au fost depuse rămășițele pământești a 36 de soldați și gradați, eroi ai războiului nostru din anul 1913. Numele tuturor sunt consemnate, în ordine alfabetică, în Revista „România Eroică” nr. 3-4, din 1935. Pentru o caldă aducere aminte a acestora, vom cita și noi, în continuare, câteva nume: Asache Vasile, Aisanschi Igit, Barbu Gheorghe, Badea Marin, Cumpănă Ion, Cornei Petre, Drăgan Nicolae etc.⁸

Fiele, tuturor, țărâna ușoară!

* **Nota noastră:** Medalia „Avântul Țării” a fost instituită în anul 1913 și ea a fost acordată tuturor militarilor și personalului civil care au prestat un serviciu permanent pe lângă armata română participantă la campania din anul 1913. Piesa este deosebit de arătoasă și de frumoasă. Ea are reprodușă pe avers o acvilă cruciată și încoronată, care ține în gheara dreaptă o spadă, iar în cea stângă un sceptru. Pe aceeași față a medaliei se află înscrisă această legendă: „**Înălțătorul avânt 1913**”. Pe revers este reprezentată o secvență referitoare la trecerea trupelor române dincolo de Dunăre, pe un pod de vase, iar în plan îndepărtat apare o „verigă” din lanțul Munților Balcani. În sfârșit, pe marginea aceleiași părți a medaliei se află următorul înscris: „**Din Carpați, peste Dunăre, la Balcani**”.

⁷ Coroiu M. Petrescu, „*Istoricul campaniei militare din anul 1913*”, București, 1914.

⁸ Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe, „*Altarele eroilor neamului*”, București, 1994, p. 296.

BIBLIOGRAFIE

Alexandru Vlahuță, „Cuvântare rostită la Ședința Camerei de la 13-14 decembrie 1896”, București, 1897.

Titu Maiorescu, „România, Războaiele balcanice și Cadrilaterul”, ediția din anul 1995, București.

Corvin M. Petrescu, „Istoricul companiei militare din anul 1913”, București, 1914.

Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe, „Altarele eroilor neamului”, București, 1994.

